

2018].

3. Баєва О.В. (2008), *Menedzhment u haluzi okhorony zdorov`ia: navch. posibn* [Менеджмент у галузі охорони здоров'я: навч. посібн], К.: Центр учбової літератури, 336с.

4. Баєва О. *Formuvannia derzhavnykh vymoh do orhanizatsiinoi kompetentnosti menedzheriv pidpriemstv i orhanizatsii u menedzheriv pidpriemstv i orhanizatsii u haluzi okhorony zdorovia* [Формування державних вимог до організаційної компетентності менеджерів підприємств і організацій у менеджерів підприємств і організацій у галузі охорони здоров'я] [Електронний ресурс]. – Available at: <http://koha.tntu.edu.ua/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=41267>[Accessed: February 11, 2018].

5. Богусловський Є.І., Шибалкіна Ю.С. (2009), *Medychne strakhuvannia v Ukraini: problemy ta perspektyvu* [Медичне страхування в Україні: проблеми та перспективи] *Зовнішня торгівля: право та економіка*, №4(39), С.83–86.

6. Шолота М.Г. *Medychne strakhuvannia v Ukraini: problemy ta perspektyvu yoho vprovadzhennia* [Медичне страхування в Україні: проблеми та перспективи його впровадження] [Електронний ресурс]. Available at: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63485.doc.htm[Accessed: February 11, 2018].

УДК 368(477)

ОЦІНКА РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Братюк В.П., Лар І.І.

EVALUATION OF THE MARKET OF INSURANCE SERVICES OF UKRAINE

Bratiuk Vira, Lar Ivanna

В статті розглянуто актуальні проблеми страховиків в Україні та загальні тенденції їх розвитку. Проведено аналіз стану страхового ринку в розрізі основних його показників. Вказано на його проблеми та негативні чинники, які впливають на його розвиток. Проведено оцінку основних показників діяльності страхового ринку та його динаміку, які дають загальне поняття про стан розвитку ринку страхових послуг. Нами виділено перелік питань, вирішення яких, на нашу думку, сприятиме розвитку страхового ринку України.

Ключові слова: *страховий ринок, страховик, страхувальник, концентрація страхового ринку, страхові премії, страхові виплати.*

The article deals with actual problems of insurers in Ukraine and general tendencies of their development. The analysis of the insurance market in terms of its main indicators is carried out. His problems and the negative factors influencing his development are indicated. The estimation of the main indicators of the insurance market activity and its dynamics, which give the general concept about the state of development of the insurance services market is carried out. We have identified a list of issues, the solution of which, in our opinion, will contribute to the development of the insurance market in Ukraine.

Keywords: *insurance market, insurer, insurer, insurance service, concentration of insurance market, insurance premiums, insurance payments.*

Сучасному суспільству притаманний розвиток світового страхового ринку, як окремого економічного феномену, а також створюється як сукупність національних і регіональних страхових ринків.

Ринок страхових послуг – є особливою сферою грошових відносин, де:

- об'єктом купівлі-продажу виступає специфічна послуга – страховий захист;
- відбувається зустріч страховика та страхувальника щодо реалізації страхової послуги;
- формується пропозиція і попит на страховий товар.

При проведенні оцінки функціонування ринку страхових послуг доцільно, на нашу думку, аналіз проводити у двох напрямках: розглядати основні економічні показники ринку страхових послуг та аналізувати діяльність безпосередньо страхових компаній.

Без функціонування ефективно-функціонуючого ринку страхових послуг неможливе створення ефективної системи захисту майнових прав та інтересів соціуму, збереження соціальної, екологічної стабільності у суспільстві та економічної безпеки держави [1]. В цілому страхування виступає важливим інструментом акумулювання коштів для подальшого їх інвестування в економіку держави, що зменшує напругу на бюджет країни щодо відшкодування збитків, спричинених внаслідок непередбачуваних ситуацій, аварій, катастроф, катаклізмів, різноманітних стихійних явищ, а також захищає бізнес від непередбачуваних ризиків та забезпечує соціальну підтримку громадян [2].

Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.09.2017 становила 296, у тому числі СК "life" – 34 компанії, СК "non-life" – 262 компанії, (станом на 30.09.2016 – 323 компанії, у тому числі СК "life" – 43 компанії, СК "non-life" – 280 компаній). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так за 9 місяців 2017 року порівняно з аналогічним періодом 2016 року, кількість компаній зменшилася на 27 СК [3].

Протягом аналізованого періоду збільшилась кількість укладених договорів страхування на 3 893,2 тис. одиниць (або на 2,9%), при цьому на 23 752,4 тис. одиниць (або на 107,4%) зросла кількість договорів з добровільного страхування, в тому числі збільшилась кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків на 16 698,7 тис. одиниць (або в 2 рази), кількість укладених договорів страхування фінансових ризиків зросла на 942,5 тис. одиниць (або на 114,8%). Кількість укладених договорів з обов'язкового страхування зменшилась на 19 658,7 тис. одиниць (або на 18,0%) за рахунок зменшення кількості договорів страхування від нещасних випадків на транспорті на 19 829,8 тис. одиниць (19,2%).

Основні показники діяльності страхового ринку та його динаміка представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні показники діяльності страхового ринку та його динаміка

	9 місяців 2016	9 місяців 2017	Темпи приросту 9 місяців 2017/ 9 місяців 2016	
			млн. грн.	%
Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду, тис. одиниць				
Кількість договорів, крім договорів з обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті, у тому числі:				
- зі страхувальниками – фізичними особами	29 337,0	53 060,0	-	23 723,0
Кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті	103 114,1	83 284,3	-	-19 829,8
Страхова діяльність, млн. грн.				
Валові страхові премії	24 844,2	31 391,1	6 546,9	26,4
Валові страхові виплати	6 271,3	7 375,1	1 103,8	17,6
Рівень валових виплат, %	25,2%	23,5%	-	-
<i>Чисті страхові премії</i>	19 588,4	20 790,9	1 202,5	6,1
<i>Чисті страхові виплати</i>	6 046,3	7 157,4	1 111,1	18,4
Рівень чистих виплат, %	30,9%	34,4%	-	-
Перестраховування, млн. грн.				
Сплачено на перестраховування, у тому числі:	8 460,6	13 261,9	4 801,3	56,7
- перестраховикам-резидентам	5 255,8	10 600,1	5 344,3	101,7
- перестраховикам-нерезидентам	3 204,8	2 661,8	-543,0	-16,9
Виплати, компенсовані перестраховиками, у тому числі:	984,6	854,5	-130,1	-13,2
- перестраховиками-резидентами	225,1	217,7	-7,4	-3,3
- перестраховиками-нерезидентами	759,5	636,8	-122,7	-16,2
Отримані страхові премії від перестраховувальників-нерезидентів	26,6	23,7	-2,9	-10,9
Виплати, компенсовані перестраховувальникам-нерезидентам	9,0	12,3	3,30	36,7
Страхові резерви, млн. грн.				
Обсяг сформованих страхових резервів	19 477,1	21 804,8	2 327,7	12,0
- технічні резерви	11 980,8	13 752,9	1 772,1	14,8
- резерви зі страхування життя	7 496,3	8 051,9	555,6	7,4
Активи страховиків та статутний капітал, млн. грн.				
Загальні активи страховиків (згідно з формою 1 (П(С)БО 2))	55 377,2	56 813,8	1 436,6	2,6
Активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів	34 302,2	35 350,6	1 048,4	3,1
Обсяг сплачених статутних капіталів	12 627,9	12 928,7	300,8	2,4

Кількість страхових компаній (СК) станом на 30.09.2017 становила 296, з яких 34 СК зі страхування життя (СК "Life") та 262 СК, що здійснювали страхування, інше, ніж страхування життя (СК "non-Life"), таблиця 2. За січень – вересень 2017 року в порівнянні з аналогічним періодом 2016 року кількість страхових компаній зменшилась на 27 СК [4].

Таблиця 2

Кількість страхових компаній

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.2015	Станом на 31.12.2016	Станом на 30.09.2016	Станом на 30.09.2017
Загальна кількість	361	310	323	296
в т.ч. СК "non-Life"	312	271	280	262
в т.ч. СК "Life"	49	39	43	34

Щодо страхових премій, то хочеться зазначити, що валові страхові премії, отримані страховиками при страхуванні та перестраховуванні ризиків від страхувальників та перестраховальників за 9 місяців 2017 року, становили 31 391,1 млн. грн., з них: 11 112,6 млн. грн. (35,4%) – що надійшли від фізичних осіб; 20 278,5 млн. грн. (64,6%) – що надійшли від юридичних осіб.

За 9 місяців 2016 року загальна (валова) сума страхових премій, отриманих страховиками, становила 24 844,2 млн. грн., з них: 9 469,6 млн. грн. (38,1%) – що надійшли від фізичних осіб; 15 374,6 млн. грн. (61,9%) – що надійшли від юридичних осіб.

За 9 місяців 2016 року сума отриманих страховиками валових премій з видів страхування, інших, ніж страхування життя становила 29 369,4 млн. грн. (або 93,6% від загальної суми страхових премій), а зі страхування життя – 2 021,7 млн. грн. (або 6,4% від загальної суми страхових премій).

Чисті страхові премії за 9 місяців 2017 року становили 20 790,9 млн. грн., що складає 66,2% від валових страхових премій. Чисті страхові премії за 9 місяців 2016 року становили 19 588,4 млн. грн., або 78,8% від валових страхових премій.

Обсяги валових страхових премій за 9 місяців 2017 року збільшилися порівняно з 9 місяцями 2016 року на 26,4%, чисті страхові премії збільшилися на 6,1%.

Концентрація страхового ринку за надходженнями валових страхових премій станом на 30.09.2017 представлена в таблиці 3.

Таблиця 3

Концентрація страхового ринку за 9 місяців 2017 року

Перші (Тор)	страхування "Life"		страхування "non-Life"		
	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Кількість СК, які більше 50% страхових премій отримали від перестраховальників
Тор 3	1 124,2	55,6	6 257,1	21,3	2
Тор 10	1 929,1	95,4	12 817,3	43,6	4
Тор 20	2 017,8	99,8	18 657,6	63,5	8
Тор 50	2 021,7	100,0	25 820,3	87,9	13
Тор 100	x	x	28 708,4	97,7	15
Тор 150	x	x	29 238,1	99,6	16
Всього по ринку	2 021,7	100,0	29 369,4	100,0	27

Провівши аналіз розвитку страхового ринку України за 2016-2017 рр. можна зробити висновок, що економічна криза в Україні у 2014-2015 років також вплинула і на ринок страхування. Що в свою чергу призвело до скорочення кількості страхових компаній. Нестабільність економічної ситуації в державі та низький рівень довіри до страховиків серед населення негативно впливає на розвиток страхування в Україні. Вище викладені проблеми, на нашу думку, можна було б вирішити наступним чином:

- формування єдиної ціленаправленої державної стратегії розвитку страхового ринку в Україні;
- приведення вітчизняного страхового законодавства відповідно до норм, правил та вимог країн Європейського Союзу;
- здійснення ефективного контролю за діяльністю страховиків з боку держави;
- реформування страхового сектору.

Реформа фінансового сектору забезпечить умови ефективного функціонування та розвитку фінансового сектору на основі розбудови повноцінного ринкового конкурентного середовища згідно із стандартами Європейського Союзу. Це надасть можливість у подальшому, за рахунок залучення інвестиційних ресурсів, забезпечити сталий розвиток економіки та, зберігаючи внутрішню цілісність фінансового ринку України, інтегруватися у європейський фінансовий простір [5].

Таким чином, вирішивши ці питання можна забезпечити щорічний стабільний ріст ринку страхових послуг в Україні, що дасть змогу зробити його потужним інструментом соціального захисту населення, а також стати джерелом надходження інвестиційних ресурсів у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Осадець С. С. Страхування: підручник / С. С. Осадець. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.
2. Вірбулевська О. В. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку регіонів України/ О. В. Вірбулевська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kdu.edu.ua/statti/2006-5-1 \(40\)/143.pdf](http://www.kdu.edu.ua/statti/2006-5-1 (40)/143.pdf)
3. Офіційний портал Верховної Ради України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53904
4. Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/files/file00580.pdf>
5. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року (Постанова Правління Національного банку України від 18.06. 2015 року № 391) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>

References

1. Osadets S.S. (2002), Strahuvannya: Pidruchnik [Insurance: textbook], K.: KNEU, 599 s.
2. Virbulevska O.V.. (2006), Problemi ta perspektivi rozvitku strahovogo rinku regIoniV UkraYini [Problems and prospects of development of the insurance market of the regions of Ukraine], Available at: [http://www.kdu.edu.ua/statti/2006-5-1 \(40\)/ 143.pdf](http://www.kdu.edu.ua/statti/2006-5-1 (40)/ 143.pdf) [Accessed: 28 april 2018].
3. OfItIyniy portal VerhovnoYi Radi UkraYini [Official portal of the Verkhovna Rada of Ukraine] [Elektroniy resurs], Available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53904 [Accessed: 28 april 2018].
4. Pidsumki dIyalnostI strahovih kompanIy za 9 mIsyatsIv 2017 roku [Results of activity of insurance companies for 9 months of 2017] [Elektronniy resurs], Available at: <http://forinsurer.com/files/file00580.pdf> [Accessed: 28 april 2018].
5. Kompleksna programa rozvitku finansovogo sektoru UkraYini do 2020 roku (Postanova PravlInnya NatsIonalnogo banku UkraYini vId 18.06. 2015 roku 391) [Comprehensive program of development of the financial sector of Ukraine till 2020 (Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine dated 18.06. 2015 № 391)], Available at: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297> [Accessed: 28 april 2018].